

Muutuv psühholoogia muutuv ajas

Voldemar Kolga

Millest räägin?

- **Muutustest, mis seisavad psühholoogia ees.**
- **Muutustest, mida läbivad ühiskonnad.**
- **Milline on tänane ja homme psühholoogia.**
- **Milline on hea alusharidus.**

Modernne aeg

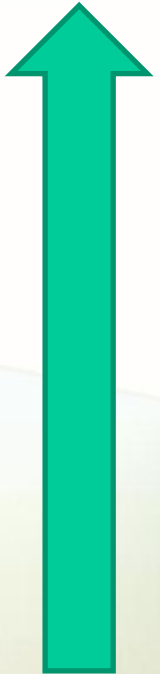
Ajalugu kui lineaarne protsess, kui progress. Kiiremini, kõrgemale, kaugemale. Sirgjooned. Nool.

Piiride määratlemine. Sotsiaalsete klasside, rasside ja sugude piirid.

Formaalsed kriteeriumid. Rõhk autoriteedile.

Grand narratiivid, suured teooriad, mis haaravad kõike ja kõiki.

**Ettekirjutused . Normid.
Distsiplineerimine (Foucault)**

Lineaarne tsiviliseeritus: modernism

Uus keskus: Shanghai. Maailm pöördub Itta.

Modernne Dubai

Newtoni (modernne) teadus ja strateegia

- **Descartes: tervik lõhuti kaheks reaalsuseks: materiaalne ja vaimne.**
- **Teadus - müür, mida laotakse kivi-kivi haaval. Ehitus toimub alt üles.**
- **Analüütiline lähenemine, elementide uuring ei eelda terviku teadmist, pole vaja tervet müüri näha.**

Psühholoogia muutumine

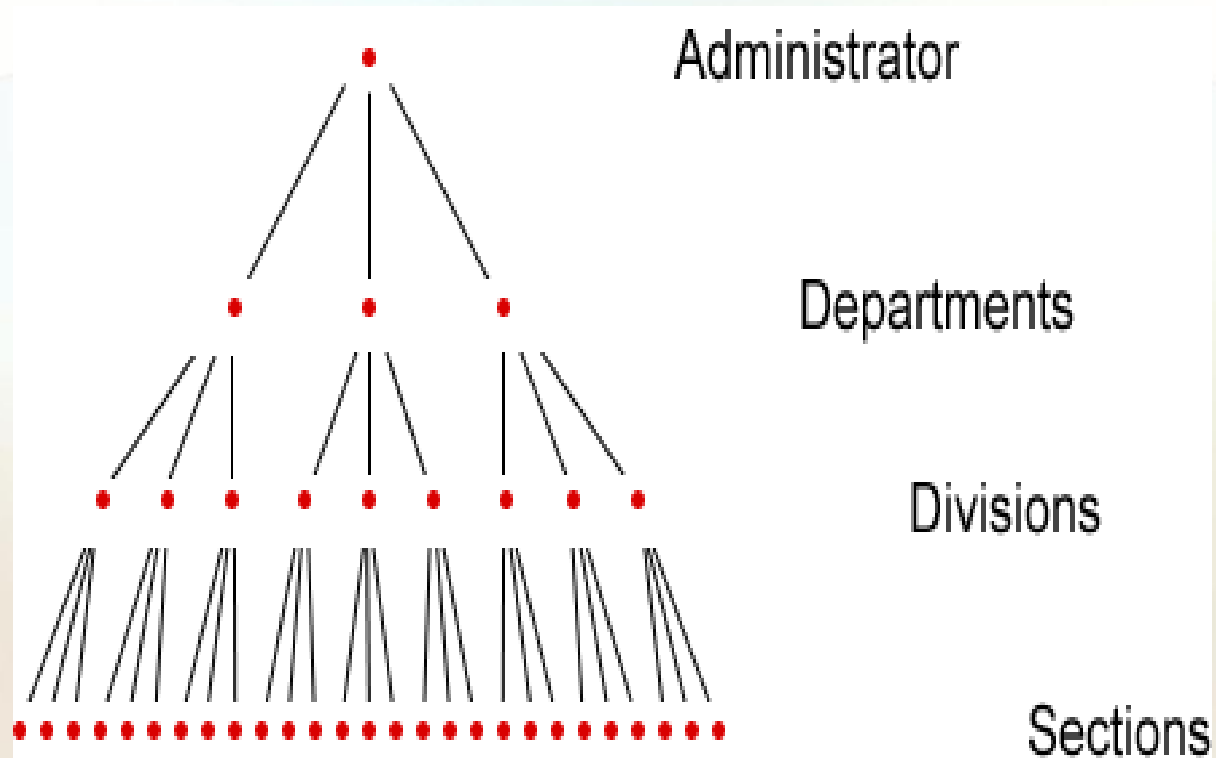
- **Psühholoogia identiteet.
Psühholoogia kriis.**
- **Psühholoogia mitmekesisus.**
- **Psühholoogia kui kognitiivne teadus.**
- **Psühholoogia kui neuroteadus.**
- **Psühholoogia eklektika.**
- **Peavoolu (mainstream)
psühholoogia.**

Tänase psühholoogia ülesanded

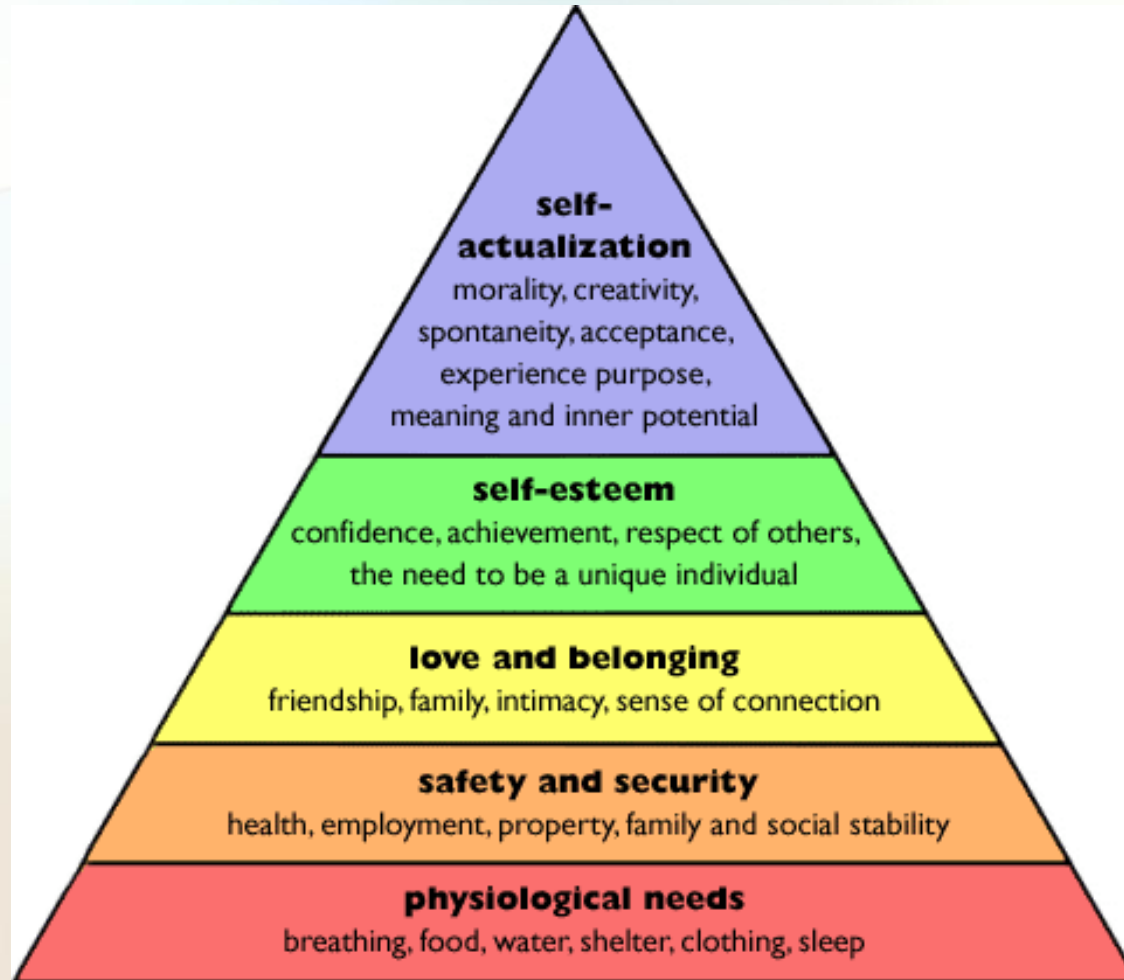
Determinism. Põhjus – tagajärg. Stiimul – reaktsioon.

- **Tõe otsing väljendub klassifitseerimises, sahtlisse...**
- **Reduktsionism. Iseloomu, võimete, temperamendi põhjused on peaaigus või hormoonides.**
- **Essentsialism. „Tõeliste“ essentside otsing. IQ on olemas, aga EQ ei ole olemas statistilises mõttes. Lootus on leida olemus peaaigus.**

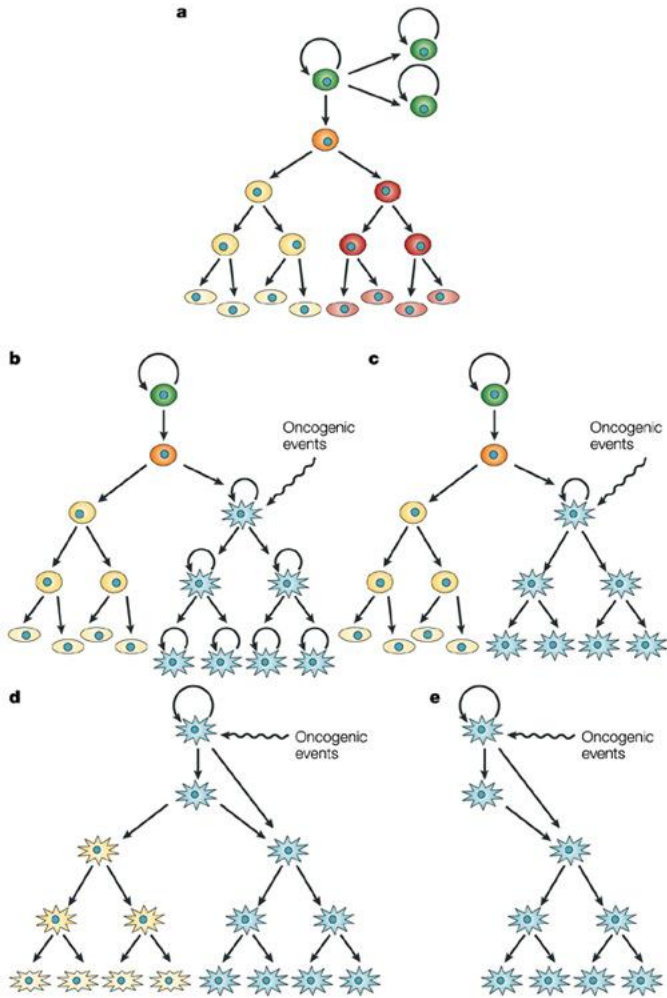
Hierarhia organisatsioonis

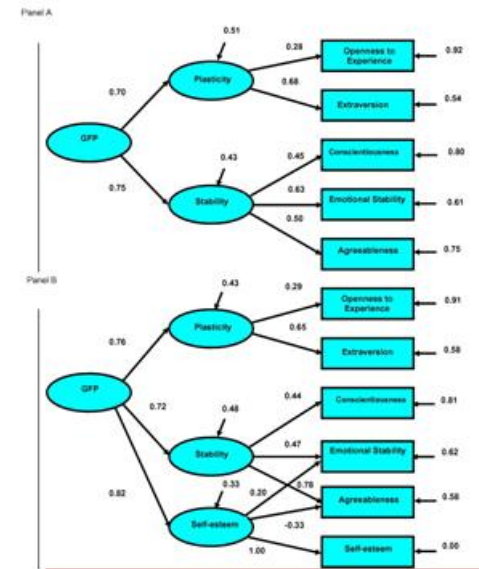
Maslow vajaduste hierarhia

Hierarhia meditsiinis ja psühholoogias

Nature Reviews | Cancer

Essentsialistlik vs populatsiooni mõtlemine

Essentialism

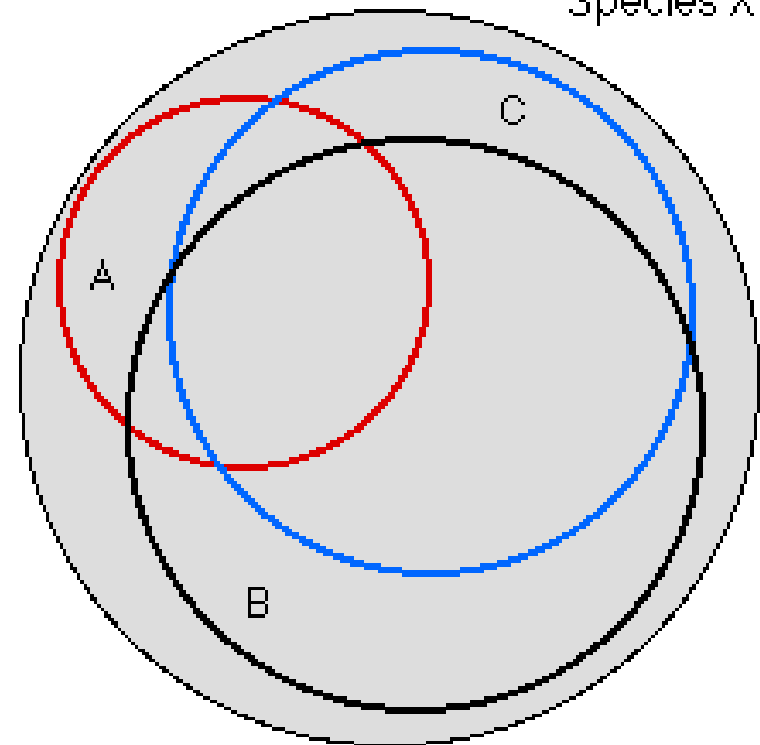
Species X

Criteria A, B and C

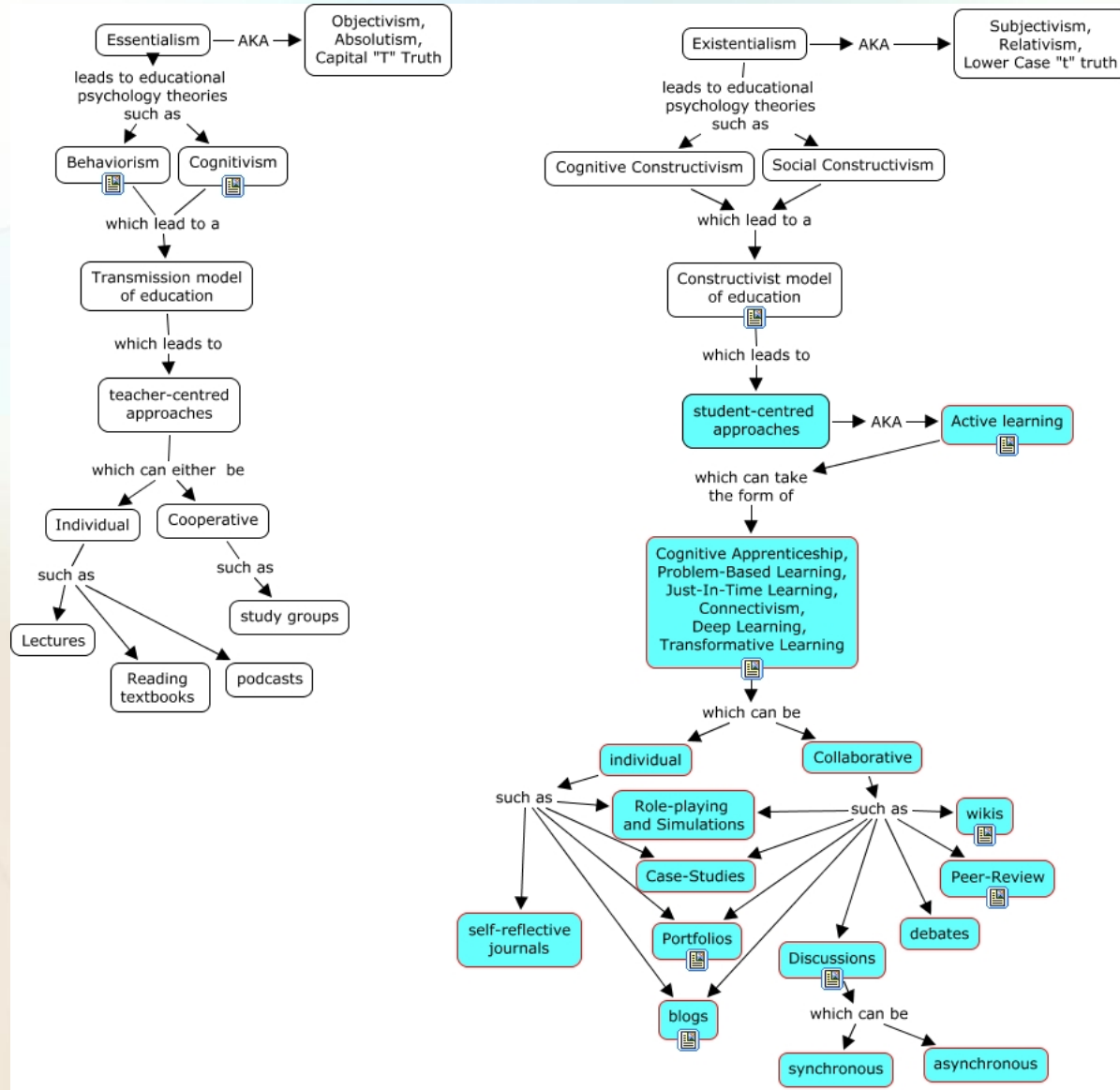

Population thinking

Species X

Essentialism hariduses

Tänase psühholoogia tõekspidamised

- **Universaalsed seadused, mis on keskkonna ja kultuuri ülesed.**
- **Eksisteerib uurijast sõltumatu reaalsus, mida saab objektiivselt uurida. Näiteks, isiksus või võimed.**
- **Inimene on stabiilsete omadustega, mis võimaldab neid klassifitseerida alaliikideks, näiteks, rassi või IQ alusel.**
- **Teadus peab avastama inimese essentse, mis võimaldab prognoose.**
- **Inimese essentsid on bioloogilised või geneetilised.**

Determineeritud, aga etteennustamine?

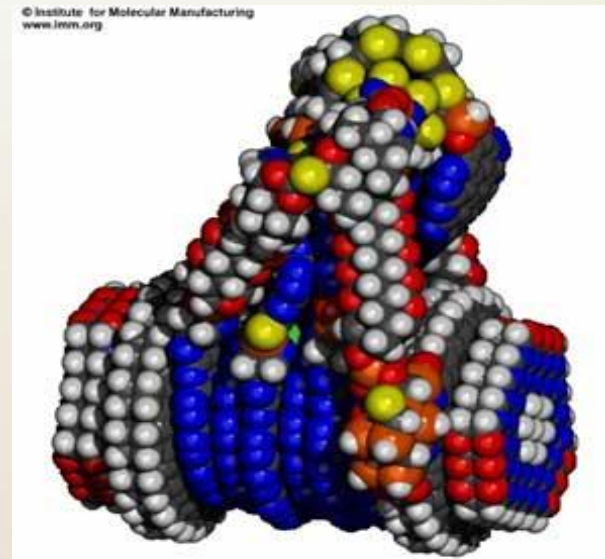
- **Vinogradov, jurist, vene Breivik tappis 6.**

Enne tapmist riietus ümber, kirjutas FB oma lühikese manifesti, kus kritiseeris tarbimisühiskonda ja inimesi, kes on nagu kompost.

- **Naabrid nagu kolleegidki ei näinud midagi taunitavat.**
- **Võttis anti-depressante.**
- **Postmodernne lähenemine juhtumile.**

Tehnoloogilised muutused, mis muudavad maailma

- Infotehnoloogiad.
Arvutid.
Mobiiltelefonid.
- Geenitehnoloogia.
GMO.
- Nanotehnoloogia
(molekulaar-
aatomitasand

Ühiskondlikud, sotsiaalsed ja keskkonna muutused

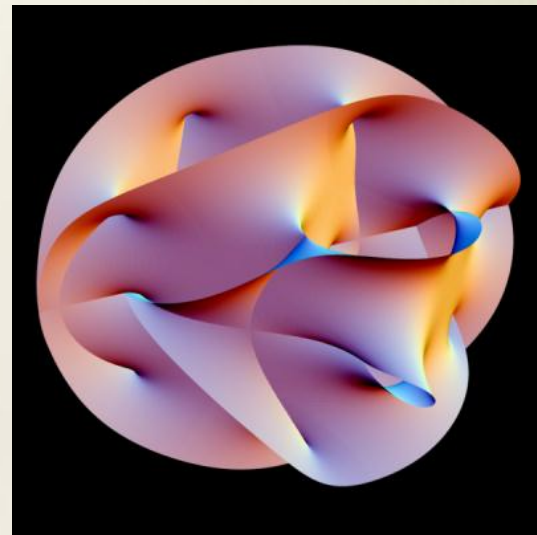
- **Riskiühiskond (U.Beck), voolav ühiskond (Z. Bauman). Võimu keskme nihkumine Itta.**
- **Globaliseerumine. Rahvusriikide kadumine.**
- **Kõigi ja kõige ülemaailmne kättesaadavus tänu tehnoloogiale. Isoleerituse vähenemine.**
- **Kliimamuutused. Soojenemine. Ökokatastroof.**

Dekonstruksioon: lahtimuukimine

- Näiteks, lahti muukida, mis mõnedest asjadest ei räägita, ei taheta rääkida
- Maailma, sh. arhitektuur ja inimese Mina
- - fragmenteerub, katkendlik
- Mitte-lineaarne disain, voolav,
- Geomeetria -
- mitte-eukleidiline

Muutuv identiteet. Multifreenia (Gergen)

Absoluutide lõpp: usu lõpp institutsioonidesse

- **Individuaalsuse võidukäik päädib traditsiooniliste ühiskondlike institutsioonide kadumise/ nõrgenemisega.**
- **Kirik, perekond, poliitika, rahvusriik – kadumas**
- **Kool on ka muutuste rägastikus.**
- **Üks kindel moraalireeglistik... individuaalsesse morali**

Postmodernne arusaam maailmast

“Ajalugu“ kui lugude summa, eri kohtade erinevad ajalood. Ajalugu pole ainult mineviku peegeldus.

Klasside, rasside ja sugude kriitiline uurimus, erinevad perspektiivid.

Intertekstuaalsus, enesereflektiivsus, kollaaz.

Pildiline maailm. Märgid, imidzid. Identiteedi otsingud.

Kohalikud teooriad.

Kirjeldused, vähem ettekirjutisi.

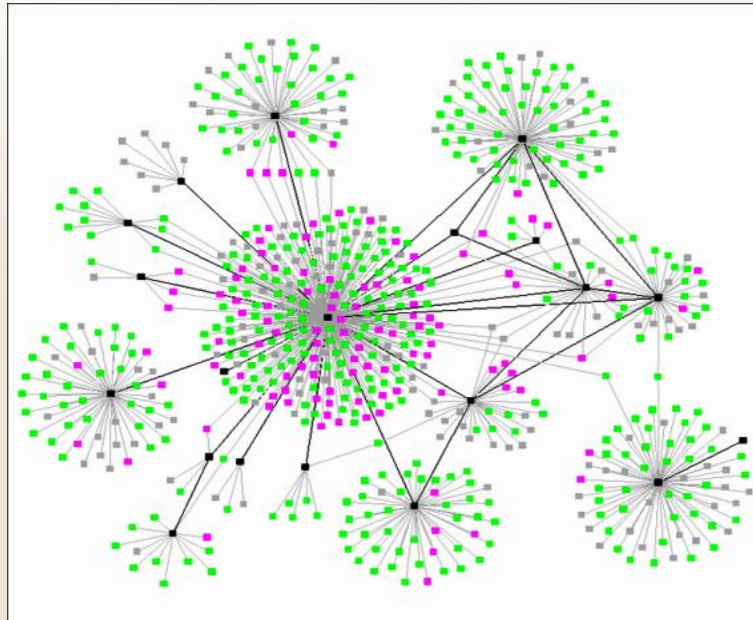
Generatiivne, Genealoogiline. Arheoloogiline.

Postmodernni väljakutsed

Post-Newtoni ehk postpositivistlik teadmine

- Teadmine meenutab võrgustikku, mitte püramiidi. Tõekspidamised on paindlikud, alluvad pidevale revideerimisele.

Gergen postmodernsest psühholoogiast

- Modernne psühholoogia rõhutab individuaalsete teadmiste (1), objektiivsuse (2) ja tõe (3) otsinguid
- Postmodernne psühholoogia rõhutab teadmiste ühist (kommunaalset) (1) konstrueerimist, objektiivsuse saavutamist läbi suhetamise, sotsiaalse konstrueerimise
- (2) ja keelt pragmaatilise vahendina mille läbi jõutakse kohaliku tõeni (3).
- Postmodern ei vastandu modernile, vaid täiendab seda.

Missugune on halb alusharidus (Gergen)

- **Modernistlikkus koolis on kesksel kohal õpilane kui üksikindiviid.**
- **Teadmised, oskused ja võimed diferentseerivad häid halvadest. Ühtedest saab asja, teistest mitte.**
- **Üksiku rõhutamine aga toob kaasa isolatsiooni, üksinduse, aga ka vastaseisu, vaenulikkuse. Õpetaja ja teised õpilased on vastasleerist.**

Hariduse siirded

- Monoloogist dialoogi suunas. Õpetaja (nagu kirikuõpetaja) monoloog. **Koosõppimine.**
- Isolatsioonist suhte suunas. Isolatsiooni korral ebaedu põhjused õpilases. **Suhtlemise tähtsus.**
- Õppekavast kultuuri kriteeriumite suunas. Mis toimub maailmas. FB. Vihased linnud. **Õppimise sõltuvus kultuurist.**

Mida võiks psühholoogia rohkem uurida, et olla kasulikum koolile

- **Mina ja identiteedi muutusi.
Multiidentsust**
- **Emotsionaalset intelligentsust. Teiste ja enda mõistmist.**
- **Õpilaste kooslusi, kuidas õpivad koos.
Suhteid teistega.**
- **21. sajandi põhiväärtus on.....**
- **Eelmise sajandi põhiväärtused olid vabadus ja iseseisvus**

Thank You!

